

Tisztelt Vendégek!

Idestova 40 éve, hogy a Növekvő Város első leletei felbukkantak a hazai művészeti színtéren. Itt most ebből a grandiózus leletegyüttesből egyfajta kivonatot, sűrítményt, digestivo-t láthatunk. Talán nem túlzás azt mondani, hogy létrehozójának leginkább közismertté vált munkája, amely annak idején szinte kulturális memként terjedt el az itthoni kulturális közegben. Szerencsés időpillanatban jelent meg, két korszak határán: a 70-es évek vége, 80-as évek eleje a modernitásból a posztmodernbe történő átmenet időszaka volt nálunk is, amely megfelelő klímát kínált az ismeretlenség homályából felbukkanó, romjaiban is monumentális, csiga alaprajzú városnak. Eredete azonban korábbra nyúlik vissza, a konceptualitás évtizedeként aposztrofálható 70-es évek elejére. Konkrét élmények, benyomások is bábáskodtak a születése körül, így az 1972-es kasseli Documenta, az előretörő individuális mitológiák előtérbe kerülése stb. Egy olyan, nagyon is érzéki-tárgyi emlékanyagra épülő programról van tehát szó, amely eredetében és forrásaiban erősen konceptuális, ugyanakkor a múltra vonatkozó emlékezetpolitika bűvkörében kiépülő szelíd művészeti *fake* testet öltésének lehettünk szemtanúi. Teremtője, Gellér Brúnó maga is nyakig benne volt a 70-es évek konceptuális neoavantgárdjában, és eltérő médiumokban hozott létre jelentős munkákat. Az ott kipróbált és gyakorolt jelentésközvetítő anyagok és eszközök (fotó, objekt, átírt művek, kollázs stb.) feltűnnek később a leletet megjelenítő modellekben. És ennek a látszólag elitista, nehezen érthető, jelentős szellemi erőfeszítésre sarkalló műtípusnak a köpönyegéből egyszer csak előtört a posztmodern szörny, maga az antiművészet! ☺ Ami egy kicsit odatett a magát heroikusan komolyan vevő konceptualitásnak is, cserébe akkor és azóta is többször illették-illetik a *játék*, a *geg*, néha még a *giccs* jelzőivel vagy fogalmaival is. Ilyenkor valószínűleg elfelejtik (megfeledkeztek róla), hogy bizony nem direkt művészetről, hanem idézőjeles művészet-felhasználásról van szó, ahol a képzőművészet instrumentummá, szerszámmá válik egy nagy gondolatkísérlet díszleteként. Játék és művészet – pontosabban: játéknak művészet, művészetnek

játékos. Ezért aztán a hagyományos esztétikai elvek és kategóriák számonkérése hasztalan igyekezet, mondhatni pótcselekvés. Egyszerűen nem releváns. A *Növekvő Város* szívesen odavetné ezeket a magukról megfélemedkezett hitetlen kutyákat az olykor emberáldozatokat is bemutató rituáléinak anyagául. De nem, mégsem. A Növekvő Város kemény hely, de nem kegyetlen!!!...

A Növekvő Város tehát minimum örök város, örök romhalmaz! Manapság, a konteókkal tűzdelt populista közhangulat és az ezoterikus nacionalizmus térnyerése közepette igazán aktuális lehetne. Biztos vagyok benne, hogy sokan gond nélkül benyelnék a növekvő város meséjét... Mit nekünk Atlantisz, meg sumér-magyar rokonság, ha Pécsen, a Tettye egyik kertjének földjéből újabb és újabb rejtélyes leletek bukkannak elő?! Hisz a Növekvő Város – mint profi hamisítvány – mindannyiunk közös múltja. A lehetséges és a tényleges valóság. Sőt, annál is több... Mi lehet hát a funkciója ennek a múltból felködlő vízióknak? Alighanem az emlékezet kiterjesztése, lehetséges határainak keresése. Annak az igénynek a felismerése, hogy a történeti narratívák újraolvashatók, újraírhatóak. Persze csak ésszel! Mindvégig tudnunk kell, hol húzódik a határ képzelet és valóság között, itt nincs helye a hályogkovácsoknak. Egyfajta műltfeldolgozás, mesterséges emlékezeti elemekkel. Valami olyasmi, mint David Lynch mozijában, a *Twin Peaks*-ben a főszereplő, Audrey Horna apja, aki látszólag megzakkanva egy terepasztalon újrajátssza az amerikai polgárháborút, hogy végül a délieket hozza ki győztesnek. Az ellentétekben való egyensúly keresése, a rekonstrukció inverz útja.

Ahogy nyilván nem véletlen a város elgondolásának dátuma sem: egy olyan kondíció közepette született, amelyben a múlt nem megtagadni való ballaszt az új kezdetek ellenében, hanem szabadon írható, játszható, újrendezhető folyamat. Olyan időkapszula, amely közvetít az emberi történelem időrendjei között. Ha úgy tetszik, a történelmi idők Hyperloopja...

Aztán a régészek időről-időre (mondjuk éves beszámoló kiállításon) rendszeresen közzéteszik aktuális kutatásaik eredményét, illetve a meglévő anyag új szempontú rendezését. Valami ilyesmit láthatunk most a Múcsarnok XI. termében: gyönyörű aranymetszéses spirálba rendezve jelennek meg a polisz tárgyi emlékei,

épületmakettjei, hozzá a feltárások áttekintő tablójával és a leletek, feljegyzések dobozaival – amelyek Duchamp, Wittgenstein stb. óta nem mellesleg a 20. századi modern művészet rendezőmappái –, önreferenciális, játékos képekkel, fotókkal. Az egészből valahol kilóg a lóláb (mondhatnánk), ám valójában kinéz, kikacsint a szerző (képe): „én vagyok a kezdet és a vég”, hahaha...

A Növekvő Város akkor is tovább él, ha nem jön fel többé a Nap. Természetes létmódja a rejtekezés, a töredékesség, az elrejtettség. Ez a város a romjaiban fejlődik tovább. Mindaddig növekszik, fejlődik, míg van közönsége, közössége.

Idővel

A vörösbegy jólrakott fészke lehullik

Idővel

A kőfal is mállani kezd

Idővel

A hagyott nyomot elhordja a szél

Idővel

Majd testünk füstté válik

Sikolyunkat elnyeli a távol.